

Uitspraakvaardigheid van Franstalige leerders van het Nederlands: een ondergeschoven kind?*

door

Philippe HILIGSMANN

0. INLEIDING

Het is algemeen bekend dat Franstaligen niet bijzonder uitblinken in hun kennis van vreemde talen. Dat is heel zeker het geval met hun kennis van de andere landstaal, nl. het Nederlands. Symptomatisch hiervoor is bij voorbeeld dat een Vlaamse journalist die een Franstalige politicus wil interviewen, dat meestal in het Frans moet doen. Als Franstaligen toch Nederlands spreken, maken ze zich vaak belachelijk. Ook in het bedrijfsleven en in de administratie hoort men geregeld klachten over het slechte Nederlands van Franstaligen (cf. Colson 1997, Theissen/Hiligsmann 1997). Dat is des te verbazender, omdat het onderwijs van het Nederlands in Wallonië op een lange traditie kan bogen. Immers, Franstalig België is dat deel van de wereld waar de belangstelling voor het Nederlands als eerste vreemde taal het grootst is. Ondanks het relatief grote aantal lessen en de ideale ligging (vlak bij Vlaanderen en bij Nederland) bewaart het Nederlands van Franstalige scholieren en studenten in alle opzichten meestal het karakter van een tussentaal.¹ Colson (1997) heeft er zelfs op gewezen dat Franstalige Belgen bij de toetsen van het Certificaat Nederlands als Vreemde Taal voor alle niveaus (elementaire kennis, basiskennis, uitgebreide kennis) duidelijk slechter scoren dan de andere nationaliteiten. Voor een overzicht van mogelijke verklaringen voor deze slechte resultaten verwijs ik naar Colson (1997) en Theissen/Hiligsmann (1997).

In deze bijdrage zou ik willen ingaan op een van de vaardigheden die in onderwijs én onderzoek al te vaak stiefmoederlijk behandeld

* Ik dank prof. dr. S. Theissen en dr. J. Van Keymeulen voor hun commentaar op een eerste versie van deze bijdrage.

1. Bij toegepast taalkundigen is *tussentaal* de vertaling van het Engelse *interlanguage*, d.i. de taalbeheersing van de leerder van een vreemde taal op een gegeven moment. Voor een overzicht van de tussentaal van Franstalige leerders op het gebied van de syntaxis en de morfologie, zie Hiligsmann (1997a).

wordt, nl. uitspraakvaardigheid. De uitspraak van Franstalige leerders van het Nederlands laat immers meestal veel te wensen over. In het onderwijs wordt over het algemeen heel weinig aandacht besteed aan deze belangrijke vaardigheid. Hieronder vindt men een overzicht van typische uitspraakfouten van Franstaligen en mogelijke verklaringen daarvoor.² Daarna wordt ingegaan op het belang van een behoorlijke uitspraak.

1. TYPISCHE UITSPRAAKFOUTEN VAN FRANSTALIGEN

In dit overzicht komen achtereenvolgens de volgende onderdelen aan bod: de uitspraak van afzonderlijke klanken, de assimilatie, de accentuering van afzonderlijke woorden en de zinsintonatie.

1.1. *De uitspraak van afzonderlijke klanken*

De uitspraak van afzonderlijke klanken wordt sterk beïnvloed door het Frans, d.i. de moedertaal van de leerders. De problemen die ze ondervinden, kunnen in drie categorieën worden ondergebracht: uitspraakverschillen tussen het Nederlands en het Frans, verschillen van articulatoirische aard en klanken die niet in het Frans bestaan en waarvoor de leerders op zoek gaan naar aanverwante klanken in hun moedertaal.

1.1.1. Uitspraakverschillen tussen het Nederlands en het Frans

Een kenmerk van het Nederlands ten opzichte van het Frans is het aanblazen van de *h*, bv. *hand*, *hebben*, *Holland*. Daar hebben de meeste leerders veel moeite mee. Aangezien de *h* in het Frans bijna uitsluitend als letter voorkomt, maken de leerders meestal geen onderscheid tussen *aan* en *haan*. Als ze er eindelijk in geslaagd zijn de *h* aan te blazen, voegen ze bij wijze van hypercorrectie een *h* toe aan woorden die met een vocaal beginnen, bv. [*ha.n] i.p.v. [a.n]. Dat is heel vaak het geval als de eerste syllabe van een woord met een beklemtoonde vocaal begint en de volgende syllabe met een *h*, bv. *aanhalen*, *inhouden*.

Een ander uitspraakverschil tussen het Nederlands en de moedertaal van de leerders is het niet-uitspreken van de auslaut, bv. de slot-*e*, de slot-*t* en -*s*.

2. Voor een completer overzicht verwijs ik naar Hiligsmann (1997b). Een gelijkaardig overzicht is te vinden in Vanparys et al. (1998).

Articulatorisch gezien levert de [ə]-klank (de sjwa) geen problemen op. In tegenstelling tot het Frans moet de slot-*e* in het Nederlands meestal duidelijk worden uitgesproken, bv. *blessure, dame, garage, reclame*. Onder invloed van de moedertaal wordt de slot-*e* vaak niet gerealiseerd. Indien de leerders deze klank toch uitspreken, doen ze dat overgeneraliserend ook in woorden zoals *cheque, compote, crèche, douche*. Franstaligen hebben niet alleen problemen met de uitspraak van de slot-*e* van substantieven. Hetzelfde doet zich voor bij de uitspraak van de verbogen vorm van adjectieven. Als we de resultaten van grammaticatests en vooral die van opstellen vergelijken met de resultaten van gesprekken, constateren we qua correctheidsscores vaak een duidelijk verschil tussen de twee types taaldata (cf. Hiligsmann 1997a). Die resultaten kunnen voor een deel in het kader van de monitortheorie van Krashen worden geïnterpreteerd: de structuren zijn geleerd maar niet verworven (Colson 1989, 1997). De leerlingen hebben bij een grammaticatest of bij een opstel een beroep gedaan op hun monitor, m.a.w. hun bewuste kennis van het Nederlands, wat veel minder het geval is bij gesprekken of interviews. Naast die psycholinguïstische verklaring is er volgens mij een andere mogelijkheid. In Hiligsmann (1997a), waarin gebruik werd gemaakt van opstellen en gesprekken, is aangetoond dat de bovengenoemde morfologische fouten ook te wijten zijn aan een foutieve uitspraak. De reactie van vrij veel leerlingen tegen wie gezegd wordt dat ze de auslout niet hebben gerealiseerd, is trouwens veelzeggend. Ze denken vaak dat ze de verbuigings-*e* wél uitgesproken hadden.

Bovengenoemde verklaring is eveneens van toepassing op het niet-realiseren van de slot-*t* en -*s*. Aan het einde van een woord wordt de meervoudsuitgang-*s* in het Frans zelden uitgesproken, bv. *exercices*: de uitspraak van het enkelvoud is dezelfde als die van het meervoud. In het Nederlands moet de meervoudsuitgang echter duidelijk worden uitgesproken. In het Nederlands hoort men de auslout-*t* niet alleen in Franse leenwoorden (bv. *agent, biljart, biljet, dirigent, export, fruit, instrument, rapport*) maar ook aan het einde van werkwoordsvormen (*je leest, hij spreekt*). Onder invloed van de moedertaal worden deze finale klanken vrij vaak niet gerealiseerd.

Een andere vaak voorkomende uitspraakfout die onder invloed van het Frans ontstaat, is het nasaleren bij [a / ε / I / ɔ] + n/m + consonant, bv. *lamp, bende, import, long*.

Nog een belangrijk uitspraakverschil is het feit dat het Nederlands vrij veel leenwoorden van Franse origine overgenomen en dusdanig aangepast heeft dat de uitspraak niet meer overeenkomt met die in het Frans. In de volgende woorden wordt de *au/ou*-grafie niet meer

op z'n Frans uitgesproken maar op z'n Nederlands: *applaudisseren, augustus, fauna, fraude, laurier, pauze, saus; fout* e.d. Wat de leerders helemaal in de war brengt, is dat dit niet het geval is bij alle leenwoorden: de Franse [o]-klank is bewaard gebleven in woorden zoals *chauffeur, fauteuil, marechaussee, restaurant*. Voor weer andere woorden zijn er twee uitspraakmogelijkheden, nl. [ou] of [o]: *auteur, auto* (= wagen), *autoritair*.

Het naast elkaar voorkomen van twee uitspraakmogelijkheden naargelang de graad van inburgering vindt men ook bij andere (leen)woorden, in het bijzonder bij uitgangen of suffixen van Franse oorsprong, wat de situatie voor de leerders nog extra ingewikkeld maakt. Voorbeelden:

-ier: [-i:r]: *avonturier, kwartier, laurier, manier, officier, papier, rivier, scholier*.

[-je.]: *bouvier, cabaretier, chansonnier, dossier³, premier*.

Een ander voorbeeld betreft de uitspraak van de [Ø.]-klank. Deze klank levert over het algemeen geen uitspraakproblemen op: in het Frans komt deze vocaal ook voor: Ndls. *Europa, neutraal* - Fr. *Europe, neutre*. Franstaligen hebben echter problemen met de lange variant van deze klank. Het Nederlands heeft veel Franse woorden op *-eur* ontleend en enigszins aangepast aan het Nederlandse klanksysteem: *acteur, auteur, humeur, ingenieur, monteur*. In het Frans komt de uitspraak ongeveer overeen met de lange variant van de vocaal in *freule*.

1.1.2. Verschillen van articulatorische aard

Naast uitspraakverschillen tussen het Nederlands en het Frans zijn er bepaalde klanken die in beide talen bestaan, maar waarvan de articulatieplaats niet dezelfde is.

De Nederlandse korte, ongespannen [α] levert vrij veel problemen op: in het Frans wordt deze klank tegen het harde gehemelte gevormd, terwijl de Nederlandse klank achteraan in de mond wordt gearticuleerd [Ndls. *pad* - Fr. *patte* (= poot)]. In hun tussentaal differentiëren de meeste Franstaligen de ongespannen *velaire* vocaal niet van de gespannen, palatale pendant (bv. *villa* [a] / *aan* [a.] / *aarde* [a:]).

Een gelijkaardig probleem doet zich voor bij de oppositie [I] - [i] (*lip* - *liep*). De ongespannen [I] bestaat niet in het 'français d'Ile de France' (wél in bepaalde streken in Franstalig België, bv. in de pro-

3. In Vlaanderen is de uitgang volledig vernederlandst: *[dɔ'si:r].

vincie Luik). In plaats van een ongespannen vocaal produceren veel Franstaligen een te gesloten en te gespannen [i]-klank (*[di.k] in plaats van [dɪk]). Bij velen is de zuivere, gespannen vocaal – wellicht bij wijze van compensatie – te lang, bv. in *niet, ziek, zien*. Ze zijn immers geneigd zuivere klanken te associëren met langere klanken. In plaats van een korte [u] gebruiken de leerders een lange variant: *bloed, doel, koe*.

Een van de grootste struikelblokken bij Franstaligen is de al te bilabiale realisatie van de [w]-klank. Net als in het Frans laten ze de [w]-klank voorafgaan door een lichte [u]: [*'uwa.ɣə] i.p.v. ['wa.ɣə]. Zoals bekend, zijn er voor de *w* in het Standaardnederlands twee uitspraakmogelijkheden, nl. de bilabiale realisatie ten zuiden van de grote rivieren (vooral in België) en de labiodentale variant benoorden de grote rivieren. Aangezien de fout van de leerders het te bilabiale karakter van de klank betreft, doet men er beter aan hun (althans in het begin) de labiodentale variant aan te leren. Ze zullen dan minder geneigd zijn de klank verkeerd uit te spreken.

1.1.3. Klanken die in het Frans niet bestaan

De klanken die tot nu toe aan bod zijn gekomen, bestaan ook in de moedertaal van de leerders. Dat is niet het geval met de klanken in deze categorie. Aangezien de onderstaande klanken in het Frans niet voorkomen, worden ze vervangen door Franse klanken die qua articulatie dicht bij de Nederlandse staan. Dat is o.a. het geval met de velaire fricatieven [ɣ] en [χ] en de klinker van *dus*.

Franstaligen hebben heel vaak problemen met de velaire fricatieven [ɣ] en [χ]. Aangezien deze klanken in het Frans niet bestaan, vervangen de leerders deze fonemen door fonemen waarmee ze vertrouwd zijn en die ook in het Nederlands voorkomen, nl. de velaire occlusieven [g] en [k]. In het Nederlands komt de [g] uitsluitend voor als combinatorische variant van de [k], d.i. als product van een anticiperende assimilatie (*ik ben, zakdoek*), en in een reeks leenwoorden uit het Frans: *accent grave, degout, garçon, Gauguin*.

In verband met de stemloze velaire fricatief dient opgemerkt dat deze klank vooral problemen oplevert in de cluster *sch-* (*schip, school*) en in leenwoorden van Franse afkomst met *ch* en waarvan de Franse uitspraak [k] of [ʃ] luidt (vgl. *chaos, cholera, chronisch; achillespees, archipel, chemie*). In plaats van de fricatieve klank produceren Franstaligen de velaire occlusief ([k]) of de palatale [ʃ]-klank. Vreemd is dat het tegengestelde zich ook voordoet: in de auslaut wordt de [k] vaak als [χ] uitgesproken, bv. *ik, dak*.

De vocaal in *dus, druk* brengt veel uitspraakmoeilijkheden met zich mee. Aangezien deze ongeronde en ongespannen middenklinker

niet in het Frans bestaat, spreken veel leerders deze klank gerond uit ([*dy(.)s] i.p.v. [dʌs]). Verder worden leenwoorden (in het bijzonder die op *-um*) wel eens op z'n Frans uitgesproken, bv. *album*, *centrum*; *club*.

De bovengenoemde uitspraakfouten kunnen verklaard worden door cross-linguïstische invloed. Naast de invloed van de moedertaal van de leerders dienen echter ook de volgende factoren te worden vermeld: de overgeneralisering van een bepaalde klank in een fonologische omgeving waar deze klank niet past en hypercorrectie.

1.2. *De assimilatie*

In het Nederlands treden de twee types assimilatie op, nl. de progressieve assimilatie, waarbij een stemhebbende fricatief voorafgegaan door een stemloze medeklinker, stemloos wordt⁴ (bv. *ik vind*) en de anticiperende assimilatie, waarbij een stemloze medeklinker gevolgd door *b/d*, stemhebbend wordt (bv. *asbak*, *zakdoek*).

Franstaligen hebben uitsluitend problemen met de progressieve assimilatie. Ze assimileren in de verkeerde richting, nl. in de stemhebbende richting, overeenkomstig het Franse systeem waar een stemloze medeklinker + een stemhebbende medeklinker twee stemhebbende worden, bv. *het volk* [*ədv ɔlk] i.p.v. [ɔtf ɔlk]; *op zoek* [*ɔbzuk] i.p.v. [ɔpsuk].

1.3. *De accentuering van afzonderlijke woorden*

Bij Franstaligen is het woordaccent, samen met de intonatie, hét struikelblok bij het verwerven van een behoorlijke uitspraak van het Nederlands. Het foutieve woordaccent gaat in feite vrij vaak gepaard met een verkeerd intonatiepatroon. Ook hier kunnen de meeste fouten verklaard worden door interferentie van de moedertaal. We zouden immers kunnen zeggen dat Franstaligen die Nederlands leren, Frans spreken met Nederlandse woorden. In het Frans hebben veel niet-vraagzinnen een stijgende intonatie, waarbij de laatste syllabe prominent is. In het Nederlands daarentegen hebben we in dat geval heel vaak te maken met een dalende intonatie. Bij het verwerven van de vreemde taal passen de leerders de Franse intonatieregels (en bijgevolg de accentueringsregels) toe op Nederlandse zinnen.

Voor dit onderdeel is eveneens gebruikgemaakt van de resultaten van een scriptie die onder mijn begeleiding is geschreven (Heider-

4. Voor zover de stemloze variant bestaat.

scheidt 1998).⁵ In deze scriptie werd de accentuering bij een zestigtal Luikse leerlingen uit het zesde jaar van het middelbaar onderwijs onder de loep genomen.

Voor de accentuering in de tussentaal van de leerders moet er een onderscheid worden gemaakt tussen simplicia en samenstellingen. De leerders blijken de klemtoon in simplicia makkelijker onder de knie te krijgen dan in samenstellingen. In samenstellingen zijn Franstaligen geneigd elk deel van de samenstelling te beklemtonen, waarbij het accent op het laatste lid het meest prominent is.

De invloed van de moedertaal doet zich vaak gelden als we te maken hebben met Nederlandse woorden die veel lijken op Franse woorden: *Nederlands - néerlandais*, *Holland - Hollande*, *kilometer - kilomètre*. Het foutenpercentage is ook bijzonder hoog bij leenwoorden uit het Frans of leenwoorden die ook in het Frans voorkomen. Voorbeelden: *alfabet*, *auto*, *broccoli*, *chaos*, *context*, *dollar*, *handicap*, *laser*, *radio*, *schema*, *tempo*, *tennis*, *virus*; *agenda*, *bacterie*, *casino*, *fiasco*, *piano*, *reporter*, *supporter*, enz. Ze gaan er bij zulke woorden blijkbaar van uit dat de woorden die ook in het Frans voorkomen of die op Franse woorden lijken, op dezelfde manier geaccentueerd moeten worden als in hun moedertaal, nl. op de laatste lettergreep. Hieronder vindt men een reeks woorden die uit het Frans overgenomen zijn en die in het Nederlands de oorspronkelijke accentuering bewaard hebben:

kandidaat, *resultaat*; *bagage*, *percentage*; *literair*, *populair*; *fabrikant*, *interessant*; *dictee*, *idee*; *artificieel*, *personeel*; *frequent*, *intelligent*; *biljet*, *etiket*; *acteur*, *ingenieur*; *ambitieu*, *serieus*; *asiel*, *textiel*; *fotograaf*, *paragraaf*; *agressief*, *facultatief*; *authentiek*, *politiek*; *synoniem*, *unaniem*; *avonturier*, *papier*; *impressionisme*, *toerisme*; *criminaliteit*, *nationaliteit*; *architectuur*, *natuur*.

In de tussentaal van de leerders krijgen de suffixen en uitgangen die de klemtoon op de voorafgaande syllabe trekken (op voorwaarde dat ze geen [ð] bevat) vrij vaak de klemtoon, bv. *-baar*, *-icus*, *-ig*, *-isch*, *-(e)lijk*, *-zaam*. Bijzonder verwarrend voor de leerders is dat de klemtoon in verwante woorden op een andere lettergreep valt. Enkele voorbeelden: *Nederlands - neerlandicus*, *voordeel - voordeelig*, *democratie - democratisch*, *techniek - technisch*, *aantrekken - aantrekkelijk*, *wetenschap - wetenschappelijk*, *opmerken - opmerkzaam*. Dat geeft vaak aanleiding tot fouten: **democratisch* of

5. In Heiderscheidt / Hiligsmann (te verschijnen) zal dieper ingegaan worden op de accentuering bij Franstalige leerders van het Nederlands.

**democratie*. Naast cross-linguïstische invloed moeten dus ook overgeneralisatie en hypercorrectie worden vermeld.

De verkeerde accentuering houdt in feite verband met het aantal syllabes van het woord. Heiderscheidt (1998) heeft in dit verband duidelijk aangetoond dat hoe meer lettergrepen het woord telt, hoe meer kans er is dat de klemtoon op de laatste lettergreep gelegd wordt.

Het komt ook nogal eens voor dat leerders van het Nederlands de algemene regel (klemtoon op de eerste lettergreep) hanteren als die regel niet van toepassing is, bv. als het woord met een prefix begint dat niet beklemtoond wordt: *be-*, *ge-*, *er-*, *ont-*, *ver-*.

Een andere vaak voorkomende fout is dat de leerders een tweede (foutief) accent leggen op de slot-*e* van infinitieven en meervoudsvormen. Een van de twee accenten (meestal dat op de finale syllabe) is prominenter dan het andere, bv. *lopen* of *lopen*. Heiderscheidt (1998) is nagegaan of het wel of niet uitspreken van de slot-*n* een belangrijke invloed heeft op de accentuering. Als de slot-*n* uitgesproken wordt, accentueren de proefpersonen het woord in 65% van de gevallen verkeerd. Als ze de slot-*n* niet uitspreken, bedraagt het aantal foute vormen 39%. De leerders doen er dan ook goed aan de slot-*n* niet uit te spreken.

Bij samenstellingen is het foutenpercentage erg hoog. Heiderscheidt (1998) is in dit verband tot de conclusie gekomen dat de leerders in meer dan 60% van de gevallen de laatste lettergreep beklemtonen of een accent leggen op elk samenstellend lid. Ook hier speelt het aantal syllabes een belangrijke rol. Immers: hoe meer syllabes de samenstelling telt, hoe vaker de leerder twee duidelijke accenten legt in plaats van één.

1.4. *Het zinsaccent en de intonatie*

In de oren van native speakers klinken Franstaligen meestal weinig levendig. Ze spreken vaak vlak, waardoor het zinsaccent min of meer achterwege blijft. Als ze natuurlijker spreken, constateren we weer de duidelijke invloed van hun moedertaal. De belangrijkste elementen in wat de spreker wil overbrengen zijn in beide talen dezelfde maar in de Nederlandse syntaxis staan ze meestal niet op dezelfde plaats. Voorbeelden:

FRANS	TUSSENTAAL	NEDERLANDS
<i>Ce matin, j'ai vu ton frère.</i>	*Vanochtend heb ik je broer <u>gezien</u> .	Vanochtend heb ik je <u>broer</u> gezien.
<i>Regarde les enfants qui jouent dans le jardin.</i>	*Kijk eens naar de kinderen die in de tuin <u>spelen</u> .	Kijk eens naar de kinderen die in de <u>tuin</u> spelen.
<i>Ils ont joué du piano toute la journée.</i>	*Ze hebben de hele dag piano <u>ge-speeld</u> .	Ze hebben de hele dag <u>piano</u> gespeeld.

Wat de leerders maar niet beseffen, is dat de voorbeelden uit de tweede kolom niet hetzelfde betekenen als de zinnen in de derde kolom.

De leerders hebben eveneens moeite met de Nederlandse accentueringsregels in de volgende woordgroepen (op voorwaarde uiteraard dat het niet om een contrastaccent gaat):

- in een woordgroep die bestaat uit een adjectief en een substantief krijgt het substantief de klemtoon: *de Nederlandse taal, een leuk boek*;
- het scheidbaar partikel van de zgn. samengestelde werkwoorden wordt beklemtoond: *terugkomen: hij komt terug* (i.p.v. **hij komt terug*), *inhouden: dit houdt in dat...* (i.p.v. **dit houdt in dat...*) Hetzelfde geldt m.m. voor voorzetselconstituenten als deel van een vaste verbinding (*in staat zijn, aan bod komen, van plan zijn*). Paradigmatisch fungeert de voorzetselconstituent immers als het scheidbaar partikel. Hier bestaat de fout erin dat de leerders het laatste woord in de groep, nl. het werkwoord, beklemtonen.
- Onder invloed van het Frans krijgt de negatie bij Franstaligen ook in niet-contrastzinnen het accent: **hij weet het niet*; **dat gaat niet*; **dat geeft niet*.
- In de groep hulpwerkwoord + hoofdwerkwoord krijgt het hoofdwerkwoord in de regel het accent: *omdat hij gekomen is / is gekomen*. In bijzinnen beklemtonen Franstalige leerders vaak de laatste werkwoordsvorm, of we nu te maken hebben met de groene of met de rode volgorde. In bijzinnen met de groene volgorde is het accent dan ook fout.

2. HET BELANG VAN UITSPRAAKVAARDIGHEID IN HET NVT-ONDERWIJS⁶

Uit bovenstaand overzicht is duidelijk gebleken dat de uitspraakvaardigheid van Franstalige leerders van het Nederlands in veel op-

6. In Hiligsmann (1997b) wordt hier dieper op ingegaan.

zichten te wensen overlaat. Dat komt door het feit dat de meeste aandacht in het vt-onderwijs naar de grammatica en de woordenschat uitgaat. Men gaat er nog steeds van uit dat uitspraakvaardigheid in het onderwijs geen belangrijke rol hoeft te spelen. Er wordt al te makkelijk uit het oog verloren dat een gebrekkige uitspraak de communicatie belemmert of onmogelijk maakt. In dit verband is het tot velen blijkbaar nog niet doorgedrongen dat het geen zin heeft de grammatica en de woordenschat onder de knie te hebben, als de productie van de leerders gekenmerkt wordt door een gebrekkige, ja zelfs helemaal foutieve uitspraak. De spreekvaardigheid van de leerders is trouwens meestal het eerste onderdeel van de vreemde-taalkennis waarmee de moedertaalsprekers geconfronteerd worden.

De onvoldoende spreekvaardigheid van veel Franstalige leerders houdt ongetwijfeld verband met hun gebrekkige luistervaardigheid (cf. Colson 1997). Luistervaardigheid ondersteunt de ontwikkeling van een goede uitspraak. Iemand die klanken heeft leren differentiëren, is beter in staat dezelfde klanken te imiteren. Als Franstalige leerders met authentiek materiaal worden geconfronteerd, herkennen ze de vormen waarin vocaalreductie optreedt, meestal niet, bv. *economie* [ekɔnɔ'mi] naast [ekono'mi]; *patat* [pɑ'tɑt] naast [pɑ'tɑt]. Ze hebben immers veel moeite met het decoderen van onbeklemtoonde syllaben. Dit komt o.a. doordat het intonatiepatroon van het Nederlands verschillend is van dat van het Frans. De enige manier om dit te verhelpen is de leerders vertrouwd te maken met de verschillen tussen het Nederlands en het Frans op het gebied van de uitspraak.

3. CONCLUSIE

In deze bijdrage is de uitspraak van Franstalige leerders van het Nederlands onder de loep genomen. We hebben geconstateerd dat hun uitspraak vaak beïnvloed wordt door hun moedertaal. Naast cross-linguïstische invloed kan hun gebrekkige uitspraak ook verklaard worden door overgeneralisatie van Nederlandse regels en hypercorrectie. In het onderwijs van het Nederlands als vreemde taal zou er dan ook veel meer aandacht moeten worden besteed aan dit belangrijke onderdeel van taalvaardigheid.

4. BIBLIOGRAFIE

- Booij G.E. (1995), *The Phonology of Dutch*. Oxford: Clarendon Press.
 Coenen J. (1991), *Uitgesproken Nederlands. Een uitspraakcursus voor anderstaligen*. Groningen: Wolters-Noordhoff.

- Colson J.-P. (1989), *Krashens monitortheorie: een experimentele studie van het Nederlands als vreemde taal*. Louvain-la-Neuve: Peeters.
- Colson J.-P. (1997), 'Waarom hebben Franstalige studenten zoveel moeite met het Nederlands?' in: *Le Langage et l'Homme* 33-2/3, 5-23.
- Heiderscheidt S. (1998), *Onderzoek naar de accentuering in de tussentaal van Franstalige M.O.-leerders*, Onuitgegeven scriptie, Université de Liège.
- Heiderscheidt S. & Ph. Hiligsmann (te verschijnen), *De accentuering in de tussentaal van Franstalige leerders van het Nederlands*.
- Hiligsmann Ph. (1997a), *Linguïstische aspecten en pedagogische implicaties van de tussentaal van Franstalige M.O.-leerders van het Nederlands*. Liège: Bibliothèque de la Faculté de Philosophie et Lettres.
- Hiligsmann Ph. (1997b), 'De uitspraak van (Belgisch-)Franstalige leerders van het Nederlands: een theoretische en didactische benadering', lezing gehouden tijdens het *Dertiende Colloquium Neerlandicum* van de Internationale Vereniging voor Neerlandistiek (Leiden, 24-30 augustus 1997). Te verschijnen in *Neerlandica Wratislaviensia*.
- Hiligsmann Ph. (te verschijnen), *Nederlandse fonetiek voor Franstaligen*.
- Scherps, G. (1961), *Inleiding tot de Nederlandse fonetiek voor Franstaligen*, Antwerpen: Plantyn.
- Theissen S. & Ph. Hiligsmann (1997), 'Het onderwijs van het Nederlands in Franstalig België' in: *Ons Erfdeel* 5, 703-711.
- Thio K. & M. Verboog (1993), *Verstaanbaar spreken. Een handleiding uitspraakonderwijs voor docenten Nederlands als tweede taal*. Muiderberg: Coutinho.
- Trommelen M. & W. Zonneveld (1989), *Klemtoon en metrische fonologie*. Muiderberg: Coutinho.
- Vanparys J., G. Deville & S. Gielen (1998), 'Démosthène: naar uitspraakre-mediëring met de computer', in: *ANBF-Nieuwsbrief*, 89-102.
- Verhoeven J.W.M. (1994), 'Aspecten van buitenlanderaccent bij vreemde-taalverwerving' in: S. Predota (red.), *Handelingen Regionaal Colloquium Neerlandicum Wroclaw 1993*, p. 303-311.
- Verhoeven J.W.M. (1996), *Sprekend Nederlands. Cursus Uitspraak voor Anderstaligen*. Antwerpen.
- Vriendt S. de, M.J. de Vriendt & M. Wambach (z.j.), *Correction phonétique des francophones belges qui apprennent le néerlandais*. Mons: Centre Interfacultaire de Phonétique Appliquée.